

Plzeňské oslavy vzniku republiky

► strana 4

Hynek Medřický:

silný den, klidný večer,
tmavá noc

► strana 5

DJKT:

Sezóna
plná objevů

► strana 6

Náměstí Republiky po rekonstrukci ožilo

Lidé nově využívají historické centrum Plzně k posezení, setkávání či korzování

Plzeň dokončila 1. etapu rekonstrukce náměstí Republiky. Proměnila se jeho západní část. Vznikla příjemná pěší zóna se stromořadím i novým mobiliářem. Revitalizace přinesla změnu pro individuální dopravu.

Stavba za 62,5 milionů korun začala letos v dubnu. Autorem návrhu proměny náměstí je architektonický ateliér MA-AUS z Brna, který vyhrál architektonickou soutěž vyhlášenou městem Plzní.

Výsledkem proměny je vznik přívětivé pobytové zóny bohatě vybavené mobiliářem, který láká k zastavení a posezení. Čtrnáct jilmů pak v dalších letech poskytne potřebný stín, sníží teplotu, zvýší vlhkost. Stromy jsou díky systému retenčních rýh zavlažovány dešťovou vodou, která naprší na náměstí.

V souvislosti se vznikem nové pěší zóny v západní části je pro individuální automobilovou dopravu znovu zaveden zákaz průjezdu Prešovskou ulicí mezi Sedláčkovou ulicí a náměstím Republiky. Nově také je otočena jednosměrka v Sedláčkově ulici mezi Solní a Prešovskou ulicí s tím, že výjezd pro individuální automobilovou dopravu z této části historického centra povede Bezručovou ulicí. Cyklisté mohou novou pěší zónou projíždět obousměrně.

Náměstí Republiky čeká ještě druhá fáze úprav, která se týká centrální plochy, severního, východního a jižního obvodu. Realizace by měla být zahájena v roce 2028.

Západní část náměstí Republiky se proměnila v místo, kde se lidé s chutí zastaví.

Foto: Zdeněk Vaiz

Na stranách 2 a 3 jsou uvedeny další informace o investicích

Klatovská 19 se zapsala do historie Plzně, dům je opraven

Město Plzeň dokončilo rekonstrukci domu Klatovská 19 včetně interiéru, které architekt Adolf Loos vytvořil pro rodinu židovského podnikatele Semlera. Cena stavebních prací činí 285 milionů korun. V budově bude sídlit Patton Loos Museum. Právě se připravují expozice.

Při rekonstrukci domu byl kladen důraz zejména na zachování historicky cenných artefaktů, např. atypických litinových radiátorů, dveřního a okenního kování či kamen.

Veškeré práce, které vedly k zachování, obnově nebo doplnění chybějících částí tohoto objektu, byly prováděny s velkým důrazem na řemeslné zpracování. Dům je nyní vybaven výtahem, vzduchotechnikou, chlazením a dalšími technologiemi.

Na stávající objekt pak navazuje novostavba dvorní přístavby. Oba objekty jsou provozně i technicky propojené a budou společně sloužit pro výstavní účely. V přístavbě už je tank Sherman, který byl pře-

Dům na adrese Klatovská 19, který se zapsal do moderní historie Plzně, byl rekonstruován (snímek vlevo). Nacházejí se v něm také interiéry, jež navrhl slavný architekt Adolf Loos. I ty byly citlivě rekonstruovány. Na původní budovu navazuje dvorní přístavba (snímek vpravo), v ní už je umístěn tank Sherman. Novostavba je s původní budovou technicky a provozně propojena. V objektu bude sídlit Patton Loos Museum, jehož interaktivní expozice se právě připravují.

Foto: 2 x Zdeněk Vaiz

místěn přes střechy domů loni. Plzeň nyní vypsal otevřenou výtvarně-sochařskou soutěž na sochu generála Pattona, která bude v sousedství tanku.

V Klatovské 19 za druhé světové války sídlilo německé vojenské velitelství a 6. května 1945 tam pak Němci podepsali kapitulaci. Od roku 1945 objekt využívala československá armáda. V roce 1968 při okupaci Československa budovu nakrátko obsadila sovětská armáda. Armáda České republiky dům opustila v roce 2002, od té doby objekt chátral. Před dvěma lety město Plzeň zahájilo jeho rekonstrukci, která právě končí. Následuje příprava zážitkových expozic v režii městské příspěvkové organizace Plzeň–TURISMUS. Expozice budou mapovat osvobození Plzně a jejich součástí bude i Loosův interiér.

Na realizaci stavby byly čerpány dotace ze dvou dotačních projektů – Rekonstrukce objektu Plzeň, Klatovská 19 – muzeum a Rekonstrukce Klatovská 19, Plzeň – brownfield.

Dostavěno: Byty, parkovací dům či volnočasové areály

Město v září a říjnu uvádí do provozu řadu staveb, které přispějí k lepšímu trávení volného času, rozšiřují nabídku městských bytů, zlepšují veřejná prostranství

Plzeň otevřela Predator Park

V atraktivní sportoviště se proměnila zanedbaná a nevyužívaná lokalita mezi Zadními Skvrňany a Křimicemi. Predátor Park je víceúčelový areál s pumptracem, běžeckým oválem a překážkovou dráhou s workoutovými prvky. Na financování stavby za 39 milionů se kromě města Plzně podílely také centrální

plzeňský obvod a pátý obvod Křimice, na jejichž území se park nachází.

Prostor zachovává členitost krajiny v co největším rozsahu, aby sportovci mohli využívat jednodušší i extrémní terénní trasy doplněné přírodními překážkami, jimiž jsou třeba svah, valy či kameny. V areálu je rov-

něž veřejné osvětlení a osazeny byly stojany na kola a lavičky, nechybí ani mobilní WC boxy. Město ještě vybuduje zastávku MHD a parkoviště pro více než 60 osobních aut. Autorem návrhu jsou Michal Dlouhý a Andrea Dlouhá, organizátoři závodů Predator Race a Predator Run. Nápad, jak lokalitu proměnit, vznikl v Křimicích.

Predátor Park zachoval členitost terénu. Určen je všem generacím sportovců.

Foto: Roman Muchka

Světovar: Nové byty i parkování

Parkovací dům Světovar má zelenou střechu stejně jako bytové domy.

Blok a5 na Světovaru má 40 bytů.

Foto: 2 x Martin Pecuch

Plzeň dokončila stavbu dvou bytových domů na Světovaru. Blok e má 34 bytů o dispozici 1+kk a 2+kk a 40 garážových stání. V domě a5 je 40 bytů o dispozici 1+kk a 2+kk, jeden nebytový prostor, který bude využit jako služebna Městské policie Plzeň, a 43 garážových stání. Jde o byty v rámci dostupného nájemního bydlení pro Plzeňany pracující především v profesích klíčových pro rozvoj města, tedy například ve zdravotnictví,

bezpečnostních a záchranných sborech, školství. Byty jsou určeny i pro mladé lidi do 35 let a rodiny s dětmi. V tomto případě je cena 185 korun za metr čtvereční podlahové plochy měsíčně. Cena je tak významně nižší, než je tržní nájemné. V domech je i několik bytů pro lidi s hendikepem se zvýhodněným měsíčním nájemným 65 korun za metr čtvereční. Blok e stál cca 201 milionů korun, blok a5 cca 240 milionů. Měs-

to na Světovaru postavilo také velkokapacitní parkovací dům se zelenou střechou a stáním pro elektromobily. Objekt za 246,6 milionu korun pojme až 433 vozidel, a to ve třípodlažní podzemní a pětipodlažní nadzemní části. Vjezd je ze Slovanské aleje, dům slouží především rezidentům, uživatelům z objektů TechToweru i dalším zájemcům. Základní hodinová sazba v čase od 7 do 19 hodin je 10 korun.

Památník Františku Mlynaříkovi

Díky Františku Mlynaříkovi se v roce 1941 Plzeň stala teprve druhým městem v naší republice, v němž byla zavedena trolejbusová doprava. Po pětáosmdesáti letech od této události město vzdalo tomuto elektroinženýrovi, sokolovi, odbojáři, řediteli Elektrických podniků města Plzně hold. Jeho památník odhalilo před Vozovnou Slovany. Autorem díla je sochař Jindřich Zeithamml.

Trojúhelníková plocha před Vozovnou Slovany byla upravena jako náměstíčko se 4 lavičkami po obvodu s mlátovým povrchem a sedmi nově vysazenými stromy a záhony s trvalkami. Ve středu je umístěn strom, po stranách pak nové stožáry veřejného osvětlení. Náměstíčko je propojeno s chodníkem a autobusovou zastávkou. Památník Františka Mlynaříka je v jeho středu. Tvoří jej pylon z leštěné žuly a bronzová busta. Celkové náklady na úpravy veřejného prostranství a zhotovení památníku činí cca 5,5 milionu korun. František Mlynařík se narodil 5. ledna 1901 v Plzni, nejprve vystudoval I. českou reálku v Plzni, pak absolvoval Vysokou školu technickou v Praze obor elektrotechnické inženýrství. Praxi získal v elektrotechnické zkušebně Škodových závodů v Plzni-Doudlevcích, poté přešel k Západočeským elektrárnám. V letech 1935–1947 působil jako ředitel Elektrických podniků města Plzně. Byl aktivní i jako občan, angažoval se v Sokolu. Ředitelem zůstal i během nacistické okupace a pomáhal svým zaměstnancům a jejich rodinám, kteří byli pronásledováni. Sám byl kvůli tomu v roce 1944 gestapem zatčen, vězněn a vyslýchán. V roce 1946 byl oceněn vzácným československým čestným odbojovým vyznamenáním udělovaným za zásluhy v letech 1939–1945 – Weidmannovým křížem. Po válce ho však část jeho podřízených obvinila z kolaborace. I přesto, že byl viny zproštěn, tíhu situace neunesl a 12. dubna 1947 ukončil svůj život skokem ze třetího patra budovy ředitelství PMDP na Denisově nábřeží.

Obnova Litického dvora

Historický areál Litického dvora se postupně proměňuje v místo, které slouží místním obyvatelům k setkávání i pro pořádání společenských a kulturních akcí. Plzeň právě dokončila další etapu jeho rekonstrukce. Za zhruba 15,7 milionu korun vybudovala dvoupodlažní vestavbu v objektu stodoly se sociálním zařízením, přípravnou občerstvení i skladem.

Černice mají lepší sportovní areál

Lepší sportovní zázemí mají v Černicích. Díky investici za cca 67 milionů korun jsou tam nově fotbalové hřiště s umělým povrchem včetně osvětlení a zavlažování, dále atletická rovinka a dvě osvětlená víceúčelová hřiště. V areálu byly dále zhotoveny zpevněné plochy, vznikly nové komunikace, oplocení a veřejné osvětlení. Starat se o něj bude TJ Sokol Černice, využíván bude také žáky Tyršovy základní a mateřské školy.

Staví se: sportoviště, učebny nebo zázemí pro lidi s hendikepem

Město Plzeň během léta zahájilo řadu staveb, které přispějí k rozvoji vzdělávání, sportovní infrastruktury, ke zlepšení pomoci potřebným i výrazně zvýší komfort veřejných prostranství

Na Borských polích bude sportovní hala

Město Plzeň staví víceúčelovou sportovní halu na Borských polích. Moderní areál nabídne zázemí pro vrcholový i amatérský sport s kapacitou až 2,5 ti-

síce diváků. O provoz se pak postarají házenkáři z TALENT Plzeň při Bolevecké základní škole. Náklady na vybudování činí cca 600 milionů korun.

Zdroj vizualizace: Ing. Arch. Daniel Němeček

Výstavba tohoto objektu významně rozšíří sportovní infrastrukturu v Plzni. Bude sloužit nejen házené, ale také dalším halovým sportům. Využívat ji budou moci například futsalisté, volejbalisté, florbalisté a další sportovní kluby.

Hala zároveň umožní pořádání významných sportovních utkání, turnajů a dalších akcí. Bude mít hrací plochu o rozměrech 20 × 40 metrů a výšku stropu 12 metrů.

Součástí nové stavby bude také kompletní zázemí pro sportovce i návštěvníky. Počítá se se šatnami, sociálním zařízením, posilovnou, rozvíčivnou, občerstvením pro návštěvníky, prostory pro ubytování sportovců i tiskovým střediskem pro novináře. K dispozici bude rovněž vlastní parkoviště.

Stavba začala v září, hotovo by mělo být za 30 měsíců.

Nové domovy pro lidi s postižením

O prázdninách začala výstavba pobytových zařízení pro lidi s kombinovaným postižením **Nováček II** a **Domov pro osoby s PAS** (poruchami autistického spektra). Dvě novostavby s celkovou kapacitou 28 míst vyrostou v ulici Na Chmelnicích. Stavba za cca 250 milionů korun má být dokončena na přelomu let 2027 a 2028. Velkou výhodou je sdílení jednoho pozemku i inženýrských sítí, což do budoucna výrazně ušetří provozní náklady. Nováček II bude mít pod sebou Městský ústav sociálních služeb města Plzně. Domov pro osoby s PAS bude spravovat Občanské sdružení ProCit.

Zdroj vizualizace Domov pro osoby s PAS: Nosek & Raffelová architekti, s. r. o., a INGEM, a. s.

V říjnu také začala ve Skvrňanech stavba denního stacionáře **Človíček 2** za cca 320 milionů korun. Sociální a školní zařízení bude pro 36 klientů s těžkým kombinovaným postižením i s poruchami autistického spektra.

Jiráskovo náměstí se promění

Na podzim začíná také rozsáhlá proměna Jiráskova náměstí a klášterní zahrady na Slovanech za cca 430 milionů korun.

Naplánována je komplexní obnova veřejného prostranství včetně významných parkových úprav. S tím souvisejí rekonstrukce a přeložky inženýrských sítí a dále úpravy dopravní a technické infrastruktury, realizace dešťové kanalizace včetně akumulčních nádrží i úpravy veřejného osvětlení.

Zdroj vizualizace: re:architekti studio s. r. o.

Zázemí pro ženy bez domova

Zdroj vizualizace: Ing. arch. Lubomír Korčák / vypracovala: Ing. arch. Jitka Rábová

V Cukrovarské 16 vzniká nízkoprahové denní centrum pro ženy a nové zázemí pro sociální a integrační služby Diecézní charity Plzeň. Celkové náklady činí 77 milionů korun. Hotovo má být do konce příštího roku. Objekt vzniká v místě, kde dosud sídlilo Středisko Diecézní charity Plzeň a Humanitární sklad. Část staré budovy bude ubourána a nový třípodlažní objekt bude funkčně

propojen se zachovanou částí původní budovy. Bude bezbariérový a vybavený výtahem, zelenou střechou a fotovoltaickými panely. Nové prostory budou rozděleny na dvě samostatné části. V jedné bude sociální služby poskytovat Diecézní charita Plzeň, druhá bude sloužit jako nízkoprahové denní centrum pro ženy, které bude provozovat organizace NADĚJE.

Záchrana historické budovy

Foto: J. Vaněk

Plzeň zahájila rekonstrukci historické budovy Puech-Chabalovy filtrace v areálu vodárny na Homolce, ta potrvá zhruba dva roky. Do obnovy objektu, který byl uveden do provozu před 100 lety, město investuje 164 milionů korun. Projekt počítá s maximálním respektem k původnímu architektonickému řešení, historickým konstrukcím a industriálnímu charakteru budovy. Filtrační stanice, postavená ve 20. letech minulého století podle projektu architekta Hanuše Zápala, sloužila svému účelu až do roku 1997 a ve své době představovala špičkovou evropskou technologii.

Plzeň zahájila rekonstrukci historické budovy Puech-Chabalovy filtrace v areálu vodárny na Homolce, ta potrvá zhruba dva roky. Do obnovy objektu, který byl uveden do provozu před 100 lety, město investuje 164 milionů korun. Projekt počítá s maximálním respektem k původnímu architektonickému řešení, historickým konstrukcím a industriálnímu charakteru budovy. Filtrační stanice, postavená ve 20. letech minulého století podle projektu architekta Hanuše Zápala, sloužila svému účelu až do roku 1997 a ve své době představovala špičkovou evropskou technologii.

Tělocvična pro žáky 22. ZŠ

Město Plzeň zahájilo výstavbu tělocvičny ve 22. ZŠ v ulici Na Dlouhých. Přinese moderní sportovní zázemí pro žáky, nabídne bezbariérový přístup, energeticky úsporné řešení i nové venkovní prostory pro odpočinek a výuku. Dokončení stavebních prací, za které město zaplatí cca 136 milionů korun, je plánováno na srpen 2027. Tělocvična vznikne ve vnitřním atriu školního areálu a bude přirozeně navazovat na stávající budovu školy.

Zdroj vizualizace: projectstudio8

Peklo už je v rekonstrukci

Začíná renovace památkově chráněné části kulturního domu Peklo s historickým velkým sálem. Na první etapu postupné opravy komplexu má město připraveno 870 milionů korun. Po skončení první etapy, která by měla trvat zhruba dva a půl roku, budou práce pokračovat ve střední části, která zahrnuje moderní dostavbu. I taďy se odhadují podobné náklady jako na první etapu.

Zdroj vizualizace: ATELIER SOUKUP OPL ŠVEHLA

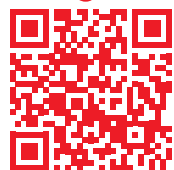
28. říjen 2026

Město Plzeň

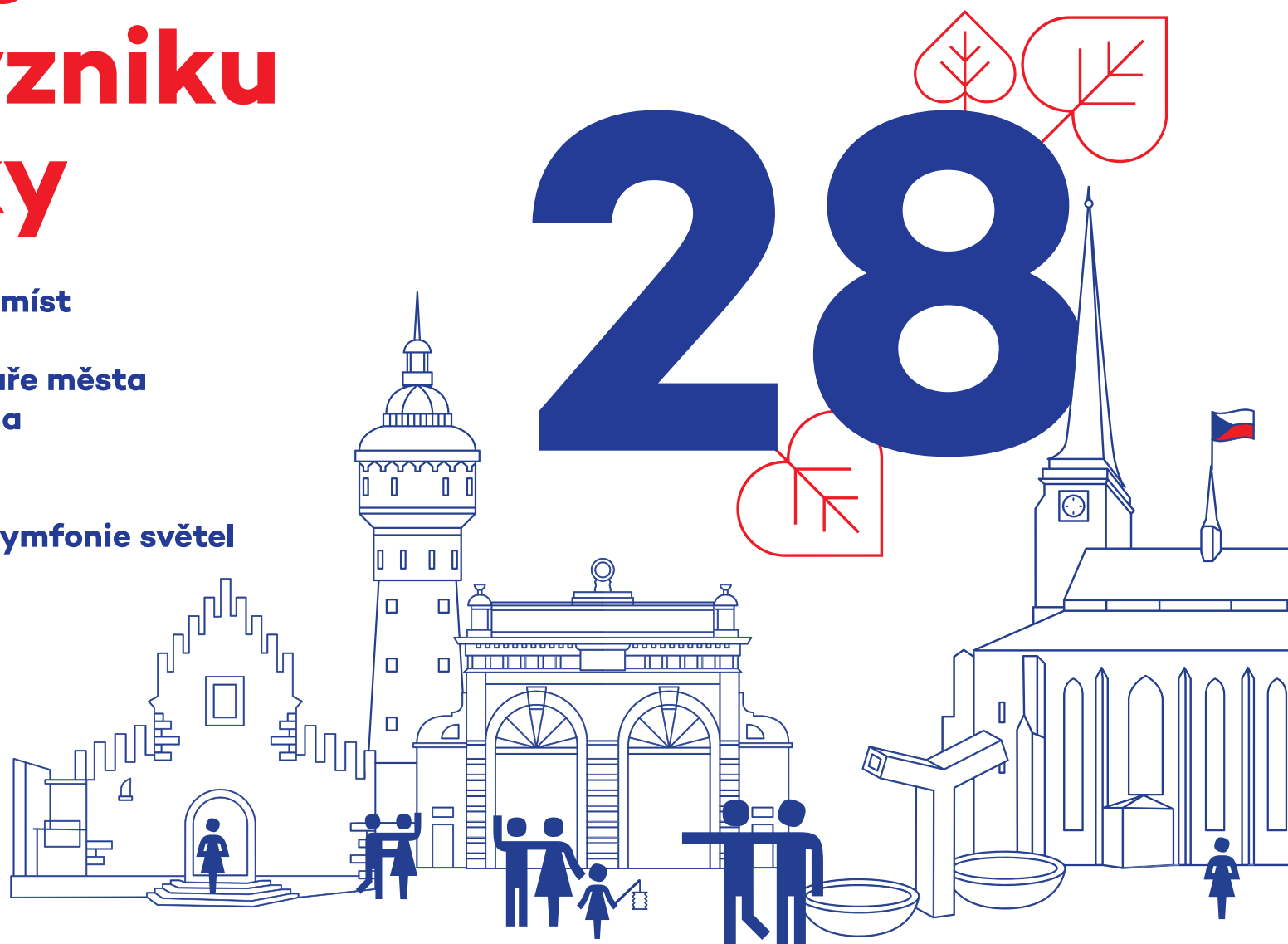
Plzeňské oslavý vzniku republiky

- Více než 40 zajímavých míst za zvýhodněné vstupné
- Procházky po architektuře města
- Stezka Příběhy Lochotína
- Průvod světél
- KrisKros a cappella
- Oslava republiky — 3D symfonie světél

Program

... a mnoho dalšího
Užijte si den s rodinou!
plzen28rijen.eu

Do lavic zasedlo 15 500 žáků

Do lavic základních škol zřizovaných městem Plzeň 1. září zasedlo cca 15 500 žáků, z toho zhruba 1800 jsou prvňáčci, město tak otevřelo 77 prvních tříd. Je to podobné množství žáků i prvňáků jako loni. Všichni zapsaní byli přijati v rámci spádových obvodů. Tento počet zveřejněný na začátku září nebyl zatím konečný. Školy ještě zapisovaly žáky, jejichž rodiče do Plzně nově přicházejí.

V meziročním srovnání je méně o více než 100 žádostí o odklad školní docházky. Souvisí to s novelou školského zákona, v níž je dán nástup do školy dosaženým věkem dítěte a odklad povinné školní docházky umožněn pouze ze závažných zdravotních důvodů.

Do prvních tříd základních škol zřizovaných městem Plzeň zasedlo letos 1800 prvňáků.

Foto: Roman Muchka

Pomoc dětem ze znevýhodněného prostředí

Město Plzeň prostřednictvím Odboru sociálních služeb Magistrátu města Plzně také v roce 2026 díky projektu Podpora dětí ze znevýhodněného prostředí zajistilo dětem základní školní potřeby.

Projekt v Plzni funguje již od roku 2011 a je určen rodinám, které se ocitly v nepříznivé životní situaci, avšak aktivně ji řeší s příslušným sociálním odborem městského obvodu či některou z neziskových organizací.

Podpora je určena také dětem vyrůstajícím v pěstounské péči. Aktovky, sešity, psací i výtvarné potřeby tak byly poskytnuty téměř 350 dětem.

Město hledá vánoční strom

Příprava na Vánoce začíná v Plzni již na začátku školního roku. Město oslovuje své obyvatele, ale i ty z regionu s výzvou: „Nabídněte Plzni vánoční strom roku 2026“. Plzeň by se chtěla opět pochlubit jedním z nejhezčích vánočních stromů v České republice. Letos bude vánoční strom stát v novém prostředí, neboť západní část náměstí Republiky prošla významnou proměnou. Ideální kandidát by měl mít výšku třináct až patnáct metrů a pravidelný kuželovitý tvar koruny bez proschlých větví s jedním rovným kmenem. Důležité však také je, aby ke stromu měl přístup jeřáb i téměř dvacetimetrový tahač s podvalníkem. Nabídku s uvedením adresy pozemku a kontaktem na majitele, případně i s fotografiemi stromu a pozemku, je možné zasílat na Správu veřejného statku města Plzně, Klatovská 10-12, Plzeň, 301 00 nebo na e-mailovou adresu svsinfo@plzen.eu.

Plzeň posílila MHD

Město usnadnilo dopravu na Lochotín k Fakultní nemocnici Plzeň. Od 1. září zavedlo novou trolejbusovou linku číslo 49. Jezdí od Hlavního nádraží přes zastávky Pařížská, Mrakodrap, U Práce, Sady Pětatřicátníků, Malická, Zadní Roudná a končí na nové zastávce nazvané Areál FN, projíždí tedy i nemocničním areálem. Nově od 1. září jsou také prodlouženy stávající autobusové linky číslo 33 a 40 do zastávky Hlavní nádraží tak, aby se zlepšila návaznost na příměstské autobusové a vlakové spoje. Důvodem je to, že nemocnice se dlouhodobě potýká s nedostatkem parkovacích míst pro pacienty i zaměstnance, který letos umocnila i výstavba nového pavilonu chirurgických oborů.

Volby do obecních zastupitelstev

V pátek 9. a v sobotu 10. října se konají volby do obecních zastupitelstev. V Plzni budou voliči vybírat zastupitele statutárního města Plzně a také jednotlivých městských obvodů, jichž je deset. Většina Plzně, s výjimkou obvodu Plzeň 2-Slovany, volí také v 1. kole senátních voleb.

Do zastupitelstev v Plzni volí občan České republiky, kterému alespoň druhý den voleb bude 18 let a má trvalý pobyt v Plzni. Volí také občané členských států Evropské unie, kterým je druhý den voleb alespoň 18 let a mají pobyt

na území Plzně. Volič musí prokázat ve volební místnosti svou totožnost, a to občanským průkazem, pasem nebo eDokladem.

Do zastupitelstev obcí vyplňuje volič v Plzni dva hlasovací lístky – do zastupitelstva města a do zastupitelstva obvodu. Může zakřížkovat jednu volební stranu, nebo jednu stranu a v jiných sloupcích až maximální počet volených zastupitelů, toto číslo je uvedeno v levém horním rohu hlasovacího lístku. Může také označit křížkem pouze vybrané kandidáty napříč hlasovacím lístkem do maximálního počtu volených zastu-

pitelů. Při volbě do Senátu vybírá jeden ze sady hlasovacích lístků. Ve volbách do Senátu volí pouze občané České republiky. Druhé kolo senátních voleb se pak koná o týden později 16. a 17. října.

Nejpozději tři dny před volbami se mají do schránek občanů Plzně dostat volební lístky. Pro Plzeň bylo vytištěno cca 150 tisíc sad. Volební lístky si však občané mohou vyzvednout také přímo ve volební místnosti. Informace o své volební místnosti lidé najdou v sadě s volebními lístky, jsou rovněž vyvěšeny na úřední desce, v Plzni k vyhledávání slouží také mapový portál <https://gis.plzen.eu/volby/>.

Podpora pro sociální služby

Odbor sociálních služeb Magistrátu města Plzně v dotačním programu **Mimořádná podpora sociálních služeb 2026** rozdělil mezi 23 poskytovatelů sociálních služeb 6,5 milionu korun. Tento program je doplněním čtyřletého dotačního programu **Kofinancování sociálních služeb**, v němž bylo pro letošní rok rozděleno více než 54 milionů korun. Díky aktuálně vyhlášené mimořádné podpoře je možné přispět na služby, které vznikají nově, případně u nich došlo k rozšíření kapacity nebo zvýšení počtu personálu. Tato finanční pomoc je důležitým krokem k zajištění kvalitních a dostupných služeb pro obyvatele Plzně. Podpora pomůže posílit kapacitu organizací, které pečují o seniory, osoby se zdravotním postižením, rodiny v nepříznivé situaci a další potřebné skupiny.

Rozhovor **Hynek Medřický:** silný den, klidný večer, tmavá noc

Kurátor světla, badatel, vynálezce i ochránce přírody se podílí na světelném plánu pro Plzeň

Plzeň připravuje kompletní modernizaci veřejného osvětlení. Projekt zahrne výměnu více než 23 tisíc světel a 15 tisíc stožárů. Akce má mít formu PPP, tedy partnerství veřejného a soukromého sektoru. Samotná realizace potrvá čtyři roky, modernizovaný systém ušetří městu minimálně 40 procent současné spotřeby elektřiny.

Plzeň má tedy s veřejným osvětlením velké plány a vy budete u toho. Jak se má vlastně ve městě správně svítit?

Dobré veřejné osvětlení není to, které vytvoří co nejvíce světla. Má nám umožnit dobře se orientovat, vidět cestu, překážky a ostatní lidi, ale přitom co nejméně rušit noční prostředí. Světlo má být tam, kde ho potřebujeme, v době, kdy ho potřebujeme, a nemá zbytečně svítit do oken, do korun stromů nebo na oblohu. Moderní LED nám dávají možnosti, které jsme před dvaceti lety neměli – můžeme velmi přesně řídit směr, intenzitu, čas i spektrum světla. Proto by modernizace Plzně neměla být jen výměnou staré lampy za novou LED. Je to příležitost znovu promyslet, jak má město v noci vypadat.

Proč je světlo důležité, jak může člověka ovlivnit?

Světlo není důležité jen proto, abychom viděli. Je také jedním z hlavních signálů, podle kterých naše tělo poznává, zda je den, nebo noc. Přes den potřebujeme hodně světla, které podporuje bdělost a pomáhá nastavovat naše biologické hodiny. Večer a v noci je situace opačná. Organismus očekává tmu a připravuje se na spánek. Proto záleží nejen na množství světla, ale také na jeho spektrálním složení a na tom, kdy se s ním setkáváme. Stejný princip platí i pro mnoho živočichů a rostlin. Noc není jen doba, kdy nesvítí Slunce. Je to důležitá součást života.

První vlaštovkou vaší spolupráce s Plzní byl parkovací dům ATOM, kde jste nastavil správné osvětlení. Můžete to přiblížit?

ATOM je pěkný příklad toho, proč nestačí posuzovat osvětlení pouze podle projektu a čísel v počítači. Při zkoušce před kolaudací se ukázalo, že původně navržená svítidla při plném výkonu nepříjemně svítí lidem do oken okolních domů. Byl jsem proto vedením města Plzně požádán, abych našel řešení. Stávající svítidla jsme upravili tak, abychom maximálně omezili modrou složku světla a současně zachovali světlo tam, kde ho lidé v parkovacím domě skutečně potřebují. Výsledkem je příjemnější osvětlení pro okolní obyvatele, menší zásah do nočního prostředí a zároveň se podařilo snížit spotřebu elektrické energie přibližně na polovinu. ATOM ukázal jednoduchou věc: když světlo navrhne lépe, můžeme současně zlepšit prostředí a ještě ušetřit energii.

Plzeň chce modernizovat 23 tisíc svítidel a 15 tisíc stožárů veřejného osvětlení. A to v partnerství se soukromým subjektem, kterého hledá. Jak se na tento záměr díváte a budete Plzni s výběrem pomáhat?

Je to mimořádná příležitost, ale také velká odpovědnost. Svítidlo, které dnes namontujeme, může ve městě zůstat patnáct i více let. Proto bychom neměli soutěžit pouze o nejnižší spotřebu elektřiny. Důležité je také spektrum světla, omezení oslnění, možnost stmívání, snadná údržba a možnost budoucí modernizace. Ano, právě s těmito otázkami bych chtěl Plzni pomáhat. Nejde mi o výběr konkrétní značky svítidla,

Kurátor světla Hynek Medřický spolupracuje s městem Plzní na nastavení pravidel pro jeho modernizované veřejné osvětlení.

Foto: Kristián Čislák

ale o nastavení požadavků tak, aby město dostalo skutečně kvalitní a dlouhodobě udržitelné řešení. Plzeň má podle mě šanci vyřešit veřejné osvětlení nejlépe v České republice – a věřím, že se to podaří.

Takový rozsah modernizace nejde uskutečnit najednou. Je možné při takovémto obměně držet krok s moderními technologiemi? Aby se nestalo, že než se celá výměna dokončí, bude už část zastaralá?

To je jedna z nejdůležitějších otázek celého projektu. Vývoj LED zdaleka neskončil. Za osm nebo deset let můžeme mít výrazně účinnější zdroje, lepší optiku, lepší spektra

Boleveckých rybníků jiné osvětlení než centrum města?

Určitě. Centrum města a břeh Boleveckého rybníka nemají mít stejnou noc. V centru potřebujeme rozpoznávat lidi, dopravu a mnoho různých podnětů. Na okraji lesa nebo u vody bychom měli mnohem více respektovat živočichy, rostliny a přirozenou tmu. Hmyz, netopýři, ptáci i další organismy používají světlo a tmu jako biologickou informaci. Umělé světlo může měnit jejich aktivitu, orientaci, hledání potravy i rozmnožování. Proto bych chtěl, aby se při návrhu osvětlení neposuzovalo jen to, kolik

ti ani šest nebo osm metrů vysoký stožár. LED umožňují používat menší světelné toky a světelné body umisťovat níže, pod úroveň očí, nebo světlo přímo integrovat například do zábradlí. Důležité je, abychom dobře viděli osvětlenou cestu a ostatní lidi, ale pokud možno ne samotný oslňující zdroj světla.

Je záměr Plzně provozovat veřejné osvětlení v rámci PPP, tedy partnerství veřejného a soukromého subjektu, její potřeby nebo přístup k této problematice v něčem specifický ve srovnání s ostatními městy?

„Nejde mi o výběr konkrétní značky svítidla, ale o nastavení požadavků tak, aby město dostalo skutečně kvalitní a dlouhodobě udržitelné řešení. Plzeň má podle mě šanci vyřešit veřejné osvětlení nejlépe v České republice – a věřím, že se to podaří.“

i dokonalejší řízení. Proto by se město nemělo na patnáct let uzamknout do technologie, která je nejlepší právě dnes.

Projekt by měl být otevřený průběžným inovacím. Pokud se během jeho trvání objeví technologie, která prokazatelně přinese kvalitnější světlo, nižší dopad na přírodu nebo jiné významné zlepšení, mělo by být možné ji využít. U tak dlouhého projektu musíme přemýšlet nejen o tom, co umíme v roce 2026, ale také o tom, co pravděpodobně budeme umět v roce 2035.

Můsto je živý organismus a má různá zákoutí. Musí se při osvětlení brát v úvahu i toto? Má například mít rekreační oblast

luxů dopadne na komunikaci, ale také co se děje se světlem kolem ní. Čím blíže jsme přírodě, tím opatrněji bychom měli s nočním světlem zacházet.

Mají nějaká specifika třeba světla na přechodech či místech, kde se pohybují chodci a cyklisté?

Ano, protože vždy musíme začít otázkou: co zde člověk skutečně potřebuje vidět? Na přechodu je důležité, aby řidič včas viděl chodce a chodce automobil. Na chodníku potřebujeme vidět cestu, překážky a ostatní lidi. U cyklisty zase musíme počítat s vyšší rychlostí. Moderní optika umožňuje světlo poslat velmi přesně tam, kde je potřeba. Do budoucna navíc nemusí být samozřejmos-

PPP není samo o sobě zárukou dobrého ani špatného osvětlení. Rozhodující bude, co město od svého dlouhodobého partnera požaduje. Pokud bude partner motivován pouze k úspoře elektrické energie, dostaneme především energeticky úsporné osvětlení. Pokud ale zadání zahrne také kvalitu světla, omezení oslnění a rušivého světla, stmívání, ochranu přírody a možnost technologických změn, můžeme dostat něco mnohem lepšího. Právě rozsah projektu dává Plzni mimořádnou možnost nastavit nový standard. Nejde o několik ulic, ale o velkou část světelného prostředí města. Proto si myslím, že Plzeň má šanci vyřešit veřejné osvětlení nejlépe v České republice.

Jak se veřejné osvětlení řeší jinde v Evropě? Má Plzeň šanci být v této oblasti na špičce nebo být přelomová?

V Evropě postupně sílí snaha používat méně světla, lépe ho směřovat a více respektovat noční prostředí. Objevují se projekty s velmi teplými spektry, adaptivním řízením, výrazným stmíváním nebo nízko umístěnými světelnými body. Mění se i samotná otázka, kterou si projektanti kladou: už nejde jen o to, jak účinně vyrobit co nejvíce světla, ale kolik světla skutečně potřebujeme. Plzeň má výhodu, že nemusí opakovat chyby první generace LED osvětlení. Může využít zkušenosti z jiných měst a současně jít ještě dál. Pokud bude projekt technologicky otevřený a bude respektovat člověka, přírodu i skutečné potřeby jednotlivých míst, může být Plzeň velmi dobrým příkladem nejen pro Českou republiku, ale i pro další evropská města.

Můžete přiblížit nejbližší kroky vaší spolupráce s Plzní? Co vás čeká v tomto roce?

V nejbližší době bude důležité převést obecné principy do konkrétních požadavků a porovnávat řešení, která budou pro Plzeň navržena. Pokud bude celý proces postupovat podle předpokladů, mělo by se jednat s uchazeči a do konce roku by mohl vzniknout užší výběr nejlepších řešení. Nechci ale předbíhat samotný proces. Pro mě bude důležité především hlídat kvalitu světla a dívat se na jednotlivé návrhy nejen podle tabulek, ale také z pohledu člověka, který bude v takto osvětleném městě každý večer žít.

Je možné nějaké srovnání Plzně a Prahy, kde vznikla občanská petice za lepší veřejné osvětlení?

Každé město má jinou výchozí situaci, ale zkušenost z Prahy ukazuje jednu důležitou věc: lidé už veřejné osvětlení nevnímají pouze jako technickou infrastrukturu, o kterou se nemusí zajímat. Všimají si oslnění, barvy světla, světla v oknech i změny nočního prostředí. Plzeň má velkou výhodu v tom, že může tyto otázky řešit už při přípravě projektu. Je vždy lepší nastavit správné požadavky předem než později napravovat tisíce svítidel, která už byla nakoupena a instalována.

Světlo hraje roli také na pracovišti a doma. Vstupujeme do měsíců s dlouhými večery, nocemi a krátkými zataženými dny. Může nám světlo pomoci a jak bychom si ho měli doma nastavit?

Používám jednoduché pravidlo: silný den, klidný večer, tmavá noc. Ráno a přes den se snažme získat co nejvíce přirozeného denního světla. Když je venku zataženo a trávíme většinu dne uvnitř, kvalitní umělé světlo nám může pomoci udržovat bdělost a správně nastavené biologické hodiny. Velmi pomůže také obyčejná procházka venku, protože i zamračený den bývá mnohem světlejší než běžná místnost. Večer potřebujeme pravý opak. Postupně snižovat množství světla, omezovat modrou, a pokud možno, i zelenou složku a místo silného stropního osvětlení používat lokální lampy u stolu, křesla nebo knihy. Přibližně posledních 90 minut před spaním bychom už měli našemu organismu dát jasnou informaci, že přichází noc. A když se v noci probudíme a jdeme například do koupelny, stačí opravdu velmi málo světla. Nejdůležitější tedy není mít doma co nejmodernější nebo nejdražší osvětlení. Důležité je naučit se světlo používat podobně jako příroda: hodně ve dne, málo večer a téměř vůbec v noci.

DJKT: Sezóna plná objevů

Divadlo J. K. Tyla vstupuje do sezóny 2026/2027 s pestrou nabídkou jedenácti premiér, dvou obnovených titulů a čtyřiceti inscenací na repertoáru

Pucciniho opera *Bohéma* je v DJKT první premiérou nové sezóny. Uvedena bude 17. října ve Velkém divadle. Na snímku je Bree Nichols, představitelka Mimi. Foto: Irena Štěrbová

Novinky

V přehledu premiér nechybí velká klasická díla, současná dramatika ani původní tvorba. První premiérou sezóny bude Pucciniho *Bohéma*, k neočekávanějším událostem pak bezesporu patří světová premiéra opery Falkenštejn plzeňského skladatele Zdeňka Lukáše. Dílo dokončené už v roce 1985 čekalo na své první scénické uvedení více než čtyřicet let.

Hned tři tituly uvede DJKT ve světové premiéře – vedle Falkenštejna také balet

Anna Pavlova a taneční adaptaci Orwellova románu 1984. Činohra nabídne mimo jiné Shakespearovo drama *Romea a Julii*, Tylova Strakonického dudáka nebo dvě české premiéry současných zahraničních her – britské hořkosladká komedie *V dobrém i ve zlém* a izraelského dramatu *Koho miluje má duše*.

Významnou novinkou sezóny je také vznik Lektorsko-edukačního centra Ty-LEC, které otevře divadlo ještě více dětem, školám, seniorům i široké veřej-

Součástí baletní inscenace *Inside* je také choreografie *Šest tanců* Jiřího Kyliána. Představení je na programu *Nové scény* například 21. října, 25. listopadu nebo 11. prosince. Foto: Irena Štěrbová

nosti. Nabídne dramaturgické úvody, workshopy, besedy, exkurze do zákulisí i další příležitosti poznat divadlo zblízka – nejen z hlediště. V jeho čele stane do- savaďní dramaturg muzikálu Pavel Bár.

Světový Jiří Kylián

Plzeňští diváci mají možnost vidět na domácím jevišti dílo Jiřího Kyliána, jednoho z nejvýznamnějších světových choreografů. Jeho tvorbu uvádí balet Divadla J. K. Tyla v komponovaném

večeru *Inside* na Nové scéně, který spojuje Jiřího Kyliána, Petra Zusku a Jiřího Pokorného. Hlavním lákadlem večera je Kyliánova choreografie *Šest tanců* na hudbu Wolfganga Amadea Mozarta. Slavná choreografie, která letos slaví 40 let od své světové premiéry. Večer ale nabízí mnohem víc. Petr Zuska přináší svou *Sinfoniettu* na hudbu Leoše Janáčka a šéf plzeňského baletu Jiří Pokorný choreografii *Inside* inspirovanou Mahlerovou Třetí symfonií.

Výstavy

A ke kulturním aktivitám DJKT patří také pořádání výstav, především v třípatrovém foyer Nové scény, v němž dobře vyniknou i velkoformátová plátna. V listopadu se v něm představí Plzeňský salón – tedy díla regionálních výtvarníků. A loňská reprezentativní výstava **Alexander Sádlo – Návrat domů**, jež představila výtvarníka, který od roku 1948 žil v exilu, a měla premiéru loni na Nové scéně, je nyní do konce října k vidění na zámku v Nebílověch.

Knihy a děti patří k sobě

Od prvních knih v jedné skříní po moderní kulturní a vzdělávací instituci. Taková je cesta Knihovny města Plzně (KMP), od jejíhož založení letos uplyne už 150 let. Radniční listy ve spolupráci s touto institucí přináší v novém seriálu cestu do její historie, vývoje a proměn. Říjnové zastavení patří spojení knih a dětí.

Knihovna města Plzně poskytuje dětem příjemné prostředí. Foto: Archiv KMP

Po založení veřejné knihovny v Plzni začala růst i potřeba kvalitní knižní nabídky pro děti a mládež. Plzeňské listy v květnu 1911 napsaly: „Vidíme, že zač- tvo by horlivě četlo, ale, zvláště starší, nemá většinou co čísti, nehledě k tomu, co braku, knih defektních, knih bezcen- ných i v těchto malých, nedostatečných knihovnách jest. Zde se jednou už musí učiniti radikální náprava.“

První skutečnou knihovnou určenou dě- tem byla v Plzni Husova dětská knihovna. Vznikla z iniciativy spolku Husova dětská kniha, založeného v roce 1920. Už o rok později ji do své správy převzalo město Plzeň a připojilo ji k městské knihovně. Koncem téhož roku měla 980 knih a 750 čtenářů, mezi kterými byli žáci obecných i vyšších škol.

V roce 1959 knihovna otevřela pro čte- náře od 14 do 18 let samostatné oddělení mládeže. Práce s dětmi a mladými lidmi se postupně rozšiřovala i do jednotlivých poboček. Vznikala tu dětská oddělení, kte-

rá vedle půjčování knih připravovala také besedy, literární pořady nebo bibliografic- ko-informační lekce. Od 90. let minulého století se knihovna snažila děti a mladé lidi přilákat také nabídkou her, soutěží, kreativních dílen a dalších aktivit. Průběž- ně rozšiřovala také fond, například o ko- miksy, deskové hry, didaktické pomůcky nebo tematické kufříky a batůžky.

Od roku 2003 se knihovna zapojuje do Noci s Andersenem, netradičního dobro- družství s knížkami, kdy zábavný program vrcholí přespáním dětí přímo v půjčovně mezi regály. Každoročně tak v jeden večer, u příležitosti narození známého pohádkáře a Mezinárodního dne dětské knihy, propo- juje děti v knihovnách a dalších místech v Čechách, Evropě i zámoří.

Význam čtení a povídání s dětmi už od nejútlejšího věku zdůrazňuje celostátní

projekt Bookstart – S knížkou do života. Jeho součástí je pravidelné čtení pohá- dkových příběhů pro nejmenší děti s rodiči, které připravují všechny velké provozy Knihovny města Plzně. Probíhá zpravidla v pátek dopoledne, je pro rodiče s dětmi volně přístupné a je zdarma.

Významnou část činnosti knihovny tvoří spolupráce se školami. Připravuje pro žáky a studenty programy zamě- řené na rozvoj čtenářské a informační gramotnosti, které poutavou formou doplňují školní výuku. Od roku 2009 nabízí pro první třídy celostátní projekt Už jsem čtenář – Knížka pro prvňáčka, který rozvíjí čtenářské návyky dětí od prvních školních dnů. Na konci roku jsou pak stovky plzeňských prvňáčků slavnostně pasovány na čtenáře. Jako odmě- nu za vynaložené úsilí dostávají Knížku pro prvňáčka, původní českou novinku, která je každoročně napsána a ilustrova- na výhradně pro tento projekt.

Od první dětské půjčovny před více než sto lety se služby Knihovny města Plzně rozrostly z půjčování knih na širokou škálu čtenářských, vzdělávacích, herních a krea- tivních aktivit. Řadu čtenářů tak knihovna provází celým životem – od prvních lepoprel až po programy, na které přicházejí s vlast- ními dětmi a vnoučaty. Aktuální nabídku akcí najdete na webu knihovny knihovna.plzen.eu/akce.

Město zajímalo, jak jsou obyvatelé spokojeni s kulturou

Plzeň během jara uskutečnila průzkum mezi obyvateli města. Zajímala se, jak jsou spokojeni s kulturou. Odpovědělo téměř 1300 respondentů. Líbí se jim pestrost a četnost akcí.

„Chtěli jsme znát názory na rozsah a atraktivnost kulturní nabídky, informovanost o kulturním dění, hodnocení plzeňských kulturních zařízení, bariéry pro návštěvu kulturních akcí, mezinárodní potenciál plzeňské kultury i zájem o akce na plzeňských náplavkách a další. Kultura totiž je jednou z oblastí, která významně ovlivňuje kvalitu života ve městě,“ informovala vedoucí Odboru kultury Magistrátu města Plzně **Květuše Sokolová**.

Plzeňská veřejnost hodnotí kulturní nabídku převážně pozitivně, nespokojenost vyjádřilo pouze 8 procent respondentů. Největší poptávka směřuje k hudebním a diva- delním akcím, festivalům a produkcím ve veřejném prostoru, ideálně s rodinným, vzdě- lávacím, interaktivním, regionálním či mezinárodním přesahem. Kladně je hodnocen i program na náplavkách. Čtvrtina respondentů vnímá plzeňskou kulturu jako význam- nou nebo potenciálně významnou v mezinárodním kontextu a téměř čtvrtina považuje některé zdejší produkce za špičkové. Kompletní výsledky včetně výpisu konkrétních odpovědí respondentů jsou na webu Kulturní Plzeň (kultura.plzen.eu).

Cestovatelské filmy v Plzni

Devátý ročník **Mezinárodního filmového festivalu Road Movie** se uskuteční 22. až 25. října v plzeňském kulturním centru Moving Station. Diváky čekají pečlivě vybrané road movies, světové i evropské premiéry, zajímaví hosté, debaty, workshopy i hudební program. Více na webu irmf.cz.

Plzeňský podzim s Mozartem

Pátý ročník hudebního festivalu **Plzeňský podzim** pořádaného spolkem Česká píseň Plzeň se koná od 4. října do 2. listopadu. Tento festival klasické hudby a sborového zpě- vu nabídne šest koncertů konaných na různých místech Plzně. Jeho pátý ročník s pod- titulem **Moz-Art** připomene 270 let od narození a zároveň 235 let od úmrtí Wolfganga Amadea Mozarta. Více na webu www.plzenskypodzim.cz.

Hlavní budova KMP v ulici Bedřicha Smetany 13 bude kvůli kompletní rekonstrukci otevřena do 17. října. Od 19. do 30. října bude možné knihy vypůjčené v hlavní budově vracet v Ústřední knihovně pro dospělé, od listopadu pak v ostatních knihovnách KMP nebo v biblioschránkách. Služby budou zajišťovat ostatní knihovny v síti KMP.

Do síně slávy vstoupila Květa Monhartová

Výtvarnice, básnířka a pedagožka Květa Monhartová získala Uměleckou cenu města Plzně za celoživotní dílo, které vytváří už více než šest desítek let. Ve svém uměleckém působení je široce rozkročená – věnuje se malbě, ilustraci, grafice i literatuře, svými odbornými kresbami doprovodila řadu medicínských skript.

„Od samého začátku své tvorby jsem se snažila prostřednictvím obrazů vyjádřit své myšlenky a pocity, často s určitou nadsázkou,“ tak svou uměleckou činnost stručně charakterizovala Květa Monhartová.

Odborná porota ocenila, že centrem zájmu je v jejích pracích člověk: „Nejedná se však o jeho realistické zachycení, ale v popředí tvorby Květy Monhartové jsou psychologické a sociální aspekty.“

Květa Monhartová se narodila roku 1938 v jihočeské Volyni. V Českých Budějovicích vystudovala střední zdravotní školu a po maturitě odešla pracovat do Plzně na stomatologickou kliniku jako zubní laborantka. A právě zde uplatnila nejprve své výtvarné nadání. Modelovala průběhy operací, vytvářela modely chrupu, ilustrovala odborná skripta. Dokonce spolupracovala s významným paleoantropologem a lékařem Emanuelem Vlčkem. Pro jeho výzkum zhotovila kopie několika zubů z lebek svatého Václava, svatě Ludmily a dalších Přemyslovců.

Poznamenala, že právě na přelomu 50. a 60. let minulého století se zároveň vydala na uměleckou cestu. „Ta doba tehdy u nás nebyla příliš nakloněna směrům, jako jsou kubismus nebo fauvismus, jež mě inspirovaly, a už vůbec nebylo jednoduché se prosadit. Vedle práce a péče o rodinu jsem si musela také doplňovat výtvarné vzdělání,“ zavzpomínala. V Plzni však tehdy potkala dva výjimečné lidi, kteří v jejím uměleckém směřování sehráli zásadní

„V osmnácti letech jsem přišla do Plzně, kterou dodnes považuji za svůj domov i místo, kde jsem našla tvůrčí zázemí. Pro mě má vše, co má město mít – od ideální velikosti, dostupnosti až po bohaté kulturní vyžití. Toto ocenění je pro mě velká čest a zároveň překvapení. Nikdy jsem však netvořila s představou ocenění, ale z vnitřní potřeby vyjádřit se. O to více si této ceny za celoživotní dílo vážím,“ řekla Květa Monhartová, když v září převzala v Městanské besedě Uměleckou cenu města Plzně za celoživotní dílo.

Foto: Michal Poustka

- Uměleckou cenu města Plzně za mimořádný počin pro umělce do 30 let získal **Kajetán**, dětský pěvecký sbor opery Divadla J. K. Tyla. Oceněn byl jeho výkon v divadelní inscenaci **Špalíček**, reprezentace Plzně na mezinárodních soutěžích a nastudování opery **Jeníček a Mařenka**. Kajetán vznikl v roce 2014 s cílem vychovávat dětské zpěváky pro operní inscenace Tylova divadla. Ve sboru zpívá zhruba 200 dětí ve věku od pěti do 19 let. Mezinárodní agentura Interkultur zařadila Kajetán za loňský rok mezi deset nejlepších sborů světa.
- Umělecká cena města Plzně za mimořádný počin pro umělce nad 30 let patří sochaři **Lud'ku Miškov** za památník brigádnímu generálovi **Josefu Ereťovi**, který vytvořil v roce 2025.
- Uměleckou cenu města Plzně za významnou kulturní událost roku 2025 získal zapsaný ústav **Johan** za komorní divadelní inscenaci **Madamme M.** v režii **Romana Černíka**. Představení vypráví příběh **Marie-Marguerite Michelin**, která se snaží zachovat si lidskost a vnitřní svobodu v brutalitě koncentračního tábora v Holýšově. Dílo kombinuje autentické vzpomínky a je nominováno pro svou mimořádnou uměleckou kvalitu a společenskou angažovanost.

Plzeňská filharmonie nabízí hudební zážitky

Šest lákavých koncertních řad (**Diamant**, **Platina**, **Chrám**, **Crossover**, **Duha** a **Kruh přátel hudby**) nabídne v nové sezoně 2026/2027 posluchačům neuvěřitelné hudební zážitky. Pestrá dramaturgie odhaluje nejen velká díla, zvučná jména, netradiční hudební žánry, komorní koncerty, hudební workshopy pro nejmenší posluchače a seniory, ale také oblíbený projekt **Besedy v Besedě**. Šéfdirigentem zůstává **Chuhei Iwasaki**, hlavním hostujícím dirigentem je **Jan Schultz**.

Klasické abonentní řady **Diamant** a **Platina** posluchačům nabídnou plejádu vynikajících umělců, dirigentů, známých autorů a zajímavých koncertů. S plzeňskými filharmoniky vystoupí pianisté **Niklas Sivelöv**, **Igor Ardašev** (na snímku) a **Marek Kozák**, houslisté **Anna Naomi Schultz**, **Miroslav Vilímc** nebo koncertní mistři **PF Olga Alicja Osmolińska** a **Mishiya Nojiri**. Pozvání do Plzně přijali také harfistka **Bronislava Klableňová** i violoncellista **Bartosz Kozia**, jenž se představí na závěrečném koncertu 47. ročníku festivalu **Smetanovské dny**. Velký sál Městanské besedy

taktéž rozezná pěvci: sopranistky **Eliška Minářová** a **Adéla Skočilová**, altistka **Anna Moriová**, tenorista **Tomáš Kořínek** a basista **Jiří Hájek**. Pěvecký sezónu obohatí rovněž Vysokoškolský umělecký soubor **Univerzity Karlovy**, jenž provede Českou mši vánoční **Jakuba Jana Ryby**. Na dirigentském stupínku se kromě **Chuhei Iwasakiho** a **Jana Schulzsche** objeví i **Tomáš Brauner**, **Jiří Štrunc**,

Jiří Petrdlík či švédský dirigent **Joachim Gustafsson**.

„Prostor dostanou též mladí talenti – ať už laureáti mezinárodních hudebních soutěží **Pražské jaro**, **Concertino Praga**, či Mezinárodní smetanovské klavírní soutěže, nebo účastníci projektu **Muzikantská naděje**. Rovněž nás čeká několik výročí. Uvedením **Houslového koncertu č. 1** si připomeneme dvacet let od úmrtí **Viktora Kalabise**, vzpomeneleme třicáté výročí úmrtí **Mieczysława Weinberga** provedením jeho **Symfonie č. 3**. Zohledníme nedožití sté narozeniny dvou osobností úzce spjatých s Plzní – legendární cembalistky **Zuzany Růžičkové** a skladatele i pedagoga **Jaromíra Bažanta**,“ doplnila k dramaturgii nové sezóny ředitelka Plzeňské filharmonie **Lenka Kavalová**.

Druhým rokem bude též pokračovat krátkými rozhovory před vybranými koncerty v kavárně Městanské besedy projekt **Besedy v Besedě**.

Pro posluchače tu stále je i „filharmonická“ aplikace. Návštěvníci v ní najdou přehled o všech akcích filharmonie a díky ní mohou čerpat různé bonusy u partnerů Plzeňské filharmonie.

Kryštof Brůha vytvořil sochy pro galerijní dvorek

Série soch transmediálního umělce **Kryštofa Brůhy** nazvaná **Flora Artificialis (2026)** vznikla v koprodukcí Společnosti **Jindřicha Chalupického** a **Galerie města Plzně** přímo pro prostor jejího dvora. Jedná se o místně specifickou instalaci otevřenou 2. září. V průběhu dvanácti měsíců, po nichž bude zpřístupněna návštěvníkům městské galerie, bude interagovat s uzavřeným ekosystémem dvora a proměňovat se díky vnějším přírodním vlivům.

Kvěť, jenž je posazen na hliníkovém kmenu, byl vytvořený metodou 3D tisku a je navržen tak, aby jeho struktura optimálně absorbovala vodu a současně podporovala zachytávání organických částic ze vzduchu a vody, takže se květ stává hostitelským prostředím pro nový život a slovy autora je jakýmsi materiálním záznamníkem procesů, které běžně nevidíme či nevnímáme.

Na dvoře **Galerie města Plzně** je instalováno dílo **Kryštofa Brůhy**, jež se bude proměňovat vlivem vnějšího prostředí. Foto: Miroslav Chaloupka

Ve vnitřních výstavních prostorách **Galerie města Plzně** pak byla na konci září otevřena výstava **Sofie Švejdomové** s názvem **700 000 čárek**. Autorka se v posledních letech na české výtvarné scéně ustálila na nezměnitelné poloze aktivní malby, která kombinuje introspektivní vizuální vnímání s důrazem na barvu a energickou gestiku. Dokáže spojit každodenní zkušenost s intuitivní analýzou prostoru, prožitku těla i konkrétního okamžiku. Výstava trvá do 8. listopadu.

Z Archivu města Plzně: Rodina Kreuzmannů

V Archivu města Plzně se nachází fond, ve kterém jsou uloženy archiválie týkající se divadelní rodiny Kreuzmannů. Jeho jádrem je pozůstalost po herci Adolfu Kreuzmannovi. Badatelé v této pozůstalosti naleznou kromě osobních dokumentů zejména korespondenci, opisy divadelních her, fotografie a mnohé další archiválie.

Tato herecká rodina se umělecky formovala v Plzni, kde působily dvě její generace. Na počátku stál **Adolf Kreuzmann**, který se ovšem narodil v Praze. Na svět přišel 11. listopadu 1855 jako nemanželský syn Anny Kreuzmannové. Po obecné škole se šel v deseti letech učit na ševce, ale učení záhy ukončil a pracoval jako štrajchpudlík (tj. dítě pomáhající v tiskárně kartounů). Ve dvanácti letech se začal znovu učit, tentokrát truhlářem. Od mládí byl ale nadšeným ochotníkem a díky svému příbuznému se seznámil s českým hercem a režisérem Edmudem Chvalovským, jenž mu posléze dával hodiny herectví. První angažmá získal na doporučení u divadelní společnosti Václava Brauna, se kterou jezdil tři roky po venkově. V tomto kolektivu se toho mnoho naučil. V roce 1882 byl přijat do herecké společnosti vedené Pavlem Švandou ze Semčic a s ní se dostal do Plzně. Následně byl Adolf Kreuzmann přijat do souboru ředitele Vendelína Budila a v plzeňském divadle zůstal i pod vedením dalších ředitelů, a to až do roku 1935. Vendelín Budil ho charakterizoval jako: „vzorného člena divadla, na něhož se každý ředitel může vždy a všude spolehnout“. Na divadle vytvořil přes dva tisíce komických i tragických rolí, a to jak v činohře, tak i v operetě a opeře.

Adolf Kreuzmann se 13. srpna 1895 na Smíchově oženil s Josefou Zemanovou (1876–1952). Manželé spolu měli dva potomky, kteří pokračovali v otcových slépejích, jak bude popsáno níže. Adolf Kreuzmann zemřel v Plzni dne 28. ledna 1939. Hrob rodiny Kreuzmannových na plzeňském Ústředním hřbitově je ozdoben mozaikou s vyobrazením divadelní masky a patří k čestným hrobům města Plzně.

Na snímku asi z roku 1936, jenž byl pořízen před Vinohradským divadlem, jsou zleva: Rudolf Deyl st., Adolf Kreuzmann, František Kreuzmann a Gustav Černý (Hilmar).
Zdroj: Archiv města Plzně

Syn **František** se narodil záhy po svatbě, dne 11. října 1895 v Plzni. Po ne zcela úspěšných studiích se proti otcovu přání připojil k divadlu. Hrát začal ve svých osmnácti letech, a to nejprve u rozličných kočovných hereckých společností. Během první světové války pracoval v plzeňské Škodovce. Herectví soukromě studoval u Vendelína Budila a zpěv u profesora Josefa Branžovského. V roce 1919 se připojil k souboru plzeňského městského divadla, kde si i krátce zahrál se svým otcem. V roce 1923 odešel

do Brna, kde se stal úspěšným operetním komikem. Zde si ho všiml Jaroslav Kvapil, a tak se dostal do angažmá pražského Vinohradského divadla. V letech 1940–1960 byl členem činohry Národního divadla v Praze. Františka Kreuzmanna lákal i začínající film, pro nějž vytvořil velkou řadu rolí. V roce 1927 se v Brně oženil s Valerií Zavadilovou. Zemřel 28. prosince 1960 v Praze. Hereckou štafetu po něm převzala jeho dcera **Alena** (1929–1993), která byla rovněž známou českou herečkou. V rodinné tradici dnes pokračuje i její syn **František Kreuzmann ml.**

Kromě syna měl Adolf Kreuzmann i dceru, která přišla na svět dne 24. června 1899 v Plzni a dostala jméno **Anna**. Ta byla rovněž divadelní i filmovou herečkou. Kromě toho se věnovala také loutkovému divadlu a spolupracovala s Josefem Skupou. Jejím hlasem 19. dubna 1930 poprvé promluvila Mánička. Zemřela 20. července 1994 v Praze.

Kateřina Fantová
Archiv města Plzně

František Josef I. přijel dvorním vlakem

Františka Josefa I. jsme jako císaře dvakrát v Plzni přivítali již v předchozím čísle Radničních listů. Jeho nejdelší pobyt ale Plzeňany teprve čekal. A dlužno říct, že až si Plzeň a její obyvatelé připomínali všechny významné okamžiky v životě císařské rodiny a neustále prokazovali panovníkovi svoji oddanost, císaře v Plzni spatřili až 11 let po jeho předchozí návštěvě.

Je ovšem třeba si uvědomit, že až se panovník tentokrát v Plzni ubytoval na několik dní, návštěva samotného města nebyla tím hlavním důvodem jeho pobytu. Plzeň se totiž v roce 1885 stala střediskem rozsáhlých vojenských cvičení, kterých se zúčastnil i František Josef I. se svým dvorem, bulharský kníže, vojenští zástupci Německa, Francie, Ruska, Anglie, Itálie, Španělska, Belgie, Turecka, Srbska, Lucemburska, Dánska a další hodnostáři a ministři.

V Plzni bylo 70 generálů

Program těchto polních cvičení byl pevně stanoven již v březnu 1885. Původně měl být císař ubytován na zámku svého zemského maršálka Jiřího z Lobkovic v Křimicích, avšak tento prostor se ukázal pro ubytování císařské družiny příliš malý. Stejně tak nevyhovující byl valdštejský zámek Kozel u Stáhlav. Nakonec dvorní ubytovatel baron Vukobrankovič, po domluvě s městským radou Ignácem Schieblem,

rozhodl, že hlavní stan císařských manévřů bude v Plzni. Původně plánovaná návštěva belgického a saského krále a korunního prince Rudolfa se nakonec neuskutečnila. I tak bylo mj. v Plzni ubytováno 70 generálů a 450 důstojníků.

Císař přijel do Plzně dvorním vlakem 27. srpna 1885 v 1 hodinu a 24 minut odpoledne. Celé město i nádražní budova byly bohatě ozdobeny. Na nádraží před čekárnou byl zřízen císařský pavilon z šedého, červeně zdobeného plátna, na vrcholu s velkou zlatou korunou. Byl mu zde představen purkmistr František Pecháček, který ho pozdravil zprvu česky, načež přešel do němčiny. Stejně tak česky i německy odpovídal na pozdravení císař František Josef. Následně rozmlouval s okresním hejtnanem dr. Kroftou a dalšími zástupci města, okresu, obchodní a průmyslové komory i dalšími reprezentanty.

V prostoru Hamburku císaře vítala slavoobrána s oslavnými verši. Císař byl ubytován v hotelu U Císaře rakouského (dnes Slovan). Celou cestu od nádraží lemovaly špalíry Plzeňanů, plzeňské spolky i rolnictvo z okolí. U vchodu do katedrály vítalo císaře za zvuku varhan plzeňské duchovenstvo a císař se zde zastavil ke krátké modlitbě. Večer byla uspořádána císařská tabule, k níž bylo pozváno 66 hodnostářů.

Následně dva dny císař vždy ráno odjel vlakem na Rokycansko, aby u Mirošova

Císař při návštěvě Škodových závodů v Plzni, 1905.
Zdroj: Archiv města Plzně

sledoval vojenské manévry, s večerem se vracel zpět a požádal v Plzni slavnostní večeři. V neděli 30. srpna císař Plzeň nepustil. Po bohoslužbě v chrámu sv. Bartoloměje se odebral do hotelu, kde přijímal deputace a poté navštívil vojenskou nemocnici. Odpoledního holdovacího průvodu se zúčastnilo na 12 tisíc lidí. Následně mocnář navštívil největší plzeňské závody – Měšťanský i Akciový pivovar, Škodovy závody i kamenickou Cingrošovu továrnu. Prohlédl si i borskou věznici.

V pondělí pak v podvečerních hodinách navštívil muzeum a večer opět uspořádal banket. Město opustil v úterý 1. září časně

ráno. Po rozloučení s městskou radou odjel opět k manévřům, odkud ve 13 hodin zamířil zpět do Vídně.

Desetiminutová návštěva

Čtvrtá návštěva Františka Josefa I. v Plzni se odehrála opět pouze na nádraží a vtěsnala se do pouhých 10 minut. Císař se zde zastavil při své cestě do Mariánských Lázní, kam se vypravil pozdravit anglického krále Edvarda VII. Dvorní vlak s mocnářem v Plzni zastavil 16. srpna 1904 o 13. hodině. Celé město i veřejné budovy byly opět bohatě vyzdobeny, železniční trať lemovaly tisíce obyvatel, na nádraží opět vítali mocnáře

představitelé města v čele s purkmistrem Petákem, zástupci okresního hejtmanství, armády, duchovenstva i rozličných spolků. Panovník se s nimi krátce pozdravil, přijal kytici orchidejí od manželky majitele knihtiskárny Marie Pokorné jako zástupkyně Jednoty paní a dívek a po deseti minutách nastoupil do vlaku, který vyrazil dále k Mariánským Lázním.

Prohlídka Škodovky

Jeho pátá návštěva Plzně byla opět zapříčiněna vojenskými manévry, tentokrát u Štěkne v roce 1905. Celý panovníkův téměř dvouhodinový pobyt byl určen návštěvě Škodových závodů. Stalo se tak 9. září 1905 při zpáteční cestě do Vídně. Dvorní vlak, který opět projížděl bohatě vyzdobeným městem, zastavil v 10 hodin a 30 minut až na dvoře zbrojovky, kde byl připraven nádherně upravený stan, po jehož straně stála jako čestná stráž setniha c. k. privilegovaného ostrostřeleckého sboru. Císaře opět přivítal purkmistr města Václav Peták spolu s členy městské rady a následně funkcionáři Škodových závodů. Mocnář si poté v doprovodu tehdejšího ředitele Jiřího Günthera prohlédl největší zbrojovku monarchie. Ve 12 hodin a 10 minut opět nastoupil do dvorního vlaku, který se vydal směrem k Vídní.

Štěpánka Pfliegerová
Archiv města Plzně

SOUTĚŽ Z HISTORIE

Jméno císaře Františka Josefa nesl v Plzni také **most** (na snímku) podle projektu Ing. V. Mencla, který překračoval řeku v návaznosti na Jungmannovu třídu (dnes Americká). O potřebě přemostění řeky v tomto místě se uvažovalo již v 90. letech 19. století. Napřed však bylo třeba vyřešit regulaci říčního toku. Ke konečnému schválení projektu došlo v březnu 1912. Se stavbou bylo započato 4. května 1912, pilíře byly dokončeny v prosinci téhož roku, v dubnu až květnu 1913 osazeny klenby. Na sklonku září byl most hotov – půl roku před původně stanoveným termínem. Stavbu mostu provedla firma Müller a Kapsa. K jeho slavnostnímu otevření došlo 28. září 1913. Slavnostně zkolaudován byl

ovšem až 22. listopadu 1913. Bývá označován jako poslední velký kamenný most postavený v Čechách. Více než osmdesátiletý císař, ač přijal pozvání ku slavnostnímu otevření mostu, se nakonec vlastního aktu nezúčastnil. Most ve své historii několikrát změnil jméno – po roce 1918 se přejmenoval na Wilsonův, v roce 1939 nesl název most Karla IV. a v roce 1941 most Vítězství.

Po válce se na krátkou dobu pojmenování Wilsonův most vrátilo. Po roce 1948 byl ovšem pojmenován po Stalinovi. Pojmenování mostu podle amerického prezidenta Woodrowa Wilsona bylo navrženo po roce 1989.

Wilsonův most překračuje řeku:

- A/ Radbuzu
- B/ Mži
- C/ Úhlavu

Odpovědi lze zasílat s označením Soutěž z historie na adresu redakce nebo na e-mail soutez.Radnicnilisty@plzen.eu do **20. října**. Správná odpověď v září B/ 1907. Uspěla Helena Müllerová.

SOUTĚŽ SE ZOO

Zoologická a botanická zahrada města Plzně zavedla na tento podzim novinku. V září a ještě v říjnu platí ve všední dny od 16 hodin jednotné vstupné pouze za 100 korun. V říjnu končí hlavní sezóna s otevírací dobou od 8 do 19 hodin. Od listopadu do konce února je otevřeno od 9 do 16.30 hodin. Naši čtenáři mohou soutěžit o knihu, která připomíná její první čtyři desetiletí. Publikace **Kolébka plzeňské zoo 1926 – 1961** autora Martina Vobraby nabízí řadu historických fotografií i zajímavé texty.

kých fotografií i zajímavé texty.

Zoo Plzeň dosud nikdy nechovala:

- A/ medvěda ledního
- B/ hyenu žíhanou
- C/ tapíra jihoamerického

Odpovědi lze zasílat s označením Soutěž se zoo na adresu redakce nebo na e-mail soutez.Radnicnilisty@plzen.eu do **20. října**. Správná odpověď v zářijové soutěži byla C / buvol kaferský. Uspěla Eva Cibulková.